

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
ALMANYA FEDERAL CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ
ARASINDA
TÜRK İŞÇİLERİNİN ALMANYA'DA
İŞE YERLEŞTİRİLMELERİNE DAİR
ANLAŞMA**

Türkiye Büyükelçiliği, Dıőıőleri Bakanlığı'nın 30 Ekim 1961 tarihli ve 505-83 SZV/3-92-42 sayılı olan Almanya Federal Cumhuriyeti Hükümeti'nin, iő arayan Türk tebaasını Almanya Federal Cumhuriyeti'ndeki iőverenler nezdinde bir işe yerleştirmeyi istihdaf eden tavassutun, metni berveçihati şekilde olması gereken bir anlaşma ile tanzim edilmesini teklif eden notasını aldığını teyit etmekle şeref duyar:

Madde 1

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde çalışacak Türk işçilerinin işe yerleştirilmelerini düzenlemek maksadıyla Almanya namına Federal Alman Çalışma Kurumu (bundan böyle Alman Kurumu olarak adlandırılacaktır) ve Türkiye namına Türkiye İş Kurumu (bundan sonra Türk Kurumu olarak adlandırılacaktır) işbirliği yapacaklar ve bu işin pratik bir şekilde yürütülmesi için mahalli teşekküllerinden istifade edeceklerdir. Almanya ve Türk Kurumları işe yerleştirmeyi, bu anlaşma çerçevesi dâhilinde daha iyileştirmeye ve basitleştirmeye çalışacaklardır.

Madde 2

(20.05.1964 tarihli Protokol ile madde metninde değişiklik yapılmıştır.)

İşbirliğini kolaylaştırmak için Alman Kurumu Türkiye Cumhuriyeti'nde bir İrtibat Bürosu kuracaktır. Alman Kurumu, İrtibat Bürosunun yerini, faaliyet sınırlarını ve süresini Türk Kurumu ile anlaşarak kararlaştıracaktır. Yetkili Türk makamları İrtibat Bürosunun çalışmalarını kolaylaştırmak üzere uygun görecekları yardımları yaparlar.

İrtibat Bürosunun çalışma masrafları Alman Kurumunca temin olunacaktır. Türk Kurumu İrtibat Bürosuna mutad büro mefruşatıyla döşenmiş ve adayların tıbbi muayenesine elverişli lüzumlu odaları bedelsiz tahsis edecektir.

Her iki Hükümetçe faydalı bulunduğu takdirde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Almanya'daki işçilerinin hak ve menfaatlerini korumakla vazifeli olmak üzere Almanya'ya memurlar gönderebilecektir. Yetkili Alman makamları Türk memurlarının vazifelerini gereği şekilde yerine getirmelerinde istenilen yakınlığı göstereceklerdir.

Madde 3

İrtibat Bürosu ve Türk Kurumu Türk işçilerine iş arz eden Almanya'daki işverenlerin teklifleri ile buna tekabül eden Türk işçilerinin çalışma talepleri hakkında karşılıklı olarak muntazaman bilgi alışverişinde bulunurlar. Eğitim veya uzun bir çalışma sayesinde muayyen bir iş kolunda özel nitelik kazanmış işçilerin iş talepleri bir iş verme teklifi mevcut olmasa da tavassuta arz edilebilir.

İş teklifleri, işçiden beklenen mesleki kabiliyetler, öngörülen işin türü ve muhtemel hususiyetleri ile işin muhtemel süresi hakkında kat'i malumatı ihtiva eder. Buna ilaveten şimdiki ve müstakbel ücret ve diğer çalışma mesken ve iâşe imkânları ile ilgili iş arayıcısının kararında etkili olacak diğer teferruatı ihtiva eder.

Madde 4

İrtibat Bürosu, bundan başka Türk Kurumuna ilgili işçilerin aydınlatılması maksadıyla umumi olarak Almanya'da çalışma ve yaşama şartları ile başlıca iş branşları için cari ücret misalleri hakkında toplu malumat verir. Bu malumat aynı zamanda ücretlerde vergi, sosyal sigorta ve işsizlik sigortası primleri gibi yapılacak kesintileri de gösterir ve sosyal güvenlikle ilgili mühim talimatı ve bu sahada yapılan yardımları da ihtiva eder. Bu bilgiler, icap ettiği takdirde, ahval ve şartların değişmesine göre tashih olunur.

Madde 5

Türk Kurumu, uygun göreceği usullerle, yapılan iş müracaatlarını toplar, ilk seçimi yapar ve seçtiklerini İrtibat Bürosuna takdimi üzerine alır. Bir hürriyeti sınırlama cezası ile mahkûm olmuş talipler İrtibat Bürosuna sunulmaz. Yetkili Türk makamlarınca pasaport verilmesinde sakınca görülen kimseler için de aynı şekilde uygulanır.

İrtibat Bürosu ayrıca, Türk Kurumunca takdim olunan işçilerin öngörülen iş için sıhhi ve mesleki şartları haiz olup olmadıklarını ve Federal Almanya Cumhuriyetinde ikamete uygun olup olmadıklarını tespit eder.

Madde 6

Kabul edilen her Türk işçisi için, örneği ekli Almanca ve Türkçe bir çalışma mukavelesi tanzim olunur. Bu çalışma mukavelesi bir taraftan işveren veya yetkili mümessili ve diğer taraftan işçi tarafından imzalanır ve Türk Kurumu ile İrtibat Bürosu tarafından "görölmüştür" damgası ile damgalanır.

Madde 7

Türk makamları işçiye, işçinin Almanya'ya girişinden itibaren süresi asgari bir sene daha geçerli olacak bir pasaport vereceklerdir. Türk Konsoloslukları icabında pasaportu, geçerlilik süresi sona ermeden bir ay önce onaylar. İrtibat Bürosu, işçiye bedelsiz bir hüviyet cüzdanı verir. Bu hüviyet cüzdanı, en çok bir yıl için, Alman olmayan işçilerin işlerine ilişkin talimat gereğince çıkarmaya mecbur oldukları (çalışma müsaadesi) yerine geçerli olur ve sahibini, geçerlilik süresince, giriş vizesi alma mecburiyetinden mahrum kılar. Buna ilaveten işçinin, yetkili Türk makamlarınca verilmiş medeni durumunu belirten bir vesikaya da sahip olması gerekir.

Madde 8

(20.05.1964 tarihli Protokol ile madde metninde değişiklik yapılmıştır.)

İrtibat Bürosu, Türk Kurumu ile işbirliği yaparak Türk işçilerinin mutabık kalınmış olan hareket mahallerinden (normal olarak İstanbul) Federal Almanya Cumhuriyeti'nde çalışacakları yerlere kadar olan seyahatlerini organize eder. Türk Kurumu, işçilerin tam zamanında hareket mahallinde olmalarını sağlar. İrtibat Bürosu, işçilerin seyahat süresine göre ayarlanan kumanyalarını veya buna tekabül edecek parayı verir. İşçilerin mutabık kalınan hareket mahallinden işyerine kadar olan seyahat ve iâşe masrafları Federal Çalışma Kurumu tarafından karşılanacaktır. Federal Çalışma Kurumu işverenlerden "vasati masrafı aşan nispette bir Komisyon" tahsil eyleme yönüne gidebilecektir. Dönüş masraflarının tavsiyesi işveren ile işçi arasında mevcut anlaşmadaki mutabakata bağlıdır.

Madde 9

(20.05.1964 tarihli Protokol ile madde metninde değişiklik yapılmıştır.)

İşçilerin Federal Almanya Cumhuriyeti'nde oturacakları yere varır varmaz, yetkili mahalli makamlara başvurmaları ve en geç üç gün içinde ve mümkünse işe başlamadan önce, o yerin yabancıların işlerine bakan makamlardan ikamet müsaadesi talep etmeleri lazımdır. İşçi, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde bir yıldan fazla çalışmak istediği takdirde, hüviyet cüzdanının müddetinin bitmesinden bir ay önce ikamet ettiği yerin yetkili Çalışma Kurumu Teşkilatına müracaatla çalışma müsaadesi talep etmek mecburiyetindedir. Bu müsaadenin

verilmesi Alman olmayan işçilerin çalışmasına ilişkin umumi talimatların hükümlerine tabidir. İşçi aynı zamanda ikamet müsaadesinin süresinin de uzatılması için yabancıların işlerine bakan yetkili makamlara müracaatla mükelleftir. Alman Kurumunun mahalli teşkilatı Türk işçilerine, bilhassa ilk intibak devresinde, genel mahiyette bilgi vererek yardım edeceklerdir.

Madde 10

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, işbu anlaşmaya istinaden Federal Almanya Cumhuriyeti ülkesine giren işçileri formalitesiz olarak her an geri alacak, dönüş için gerekli seyahat vesikalarını verecek ve lüzumlu transit vizelerini temin edeceklerdir.

Madde 10a

(20.05.1964 tarihli Protokol ile eklenmiştir.)

- 1) Her iki Hükümet temsilcilerinden oluşacak bir Karma Komisyon teşkil olunacaktır. İşbu Komisyon taraflardan birinin arzusu üzerine değişik tokuş yoluyla Almanya'da ve Türkiye'de toplanacaktır.
- 2) Temsilciler uzmanlarla görüşebileceklerdir.
- 3) Karma Komisyon aşağıdaki hususlarla meşgul olacaktır:
 - a) Anlaşmanın uygulamasından ortaya çıkan meseleleri tetkik ve icabında anlaşmanın iptalini teklif etmek,
 - b) Türk işçilerinin Federal Almanya'da işe yerleştirilmeleri ve istihdamları ile ilgili meseleleri tetkik etmek.

Madde 11

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay zarfında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne aksine bir beyanda bulunmadıkça, işbu anlaşma Berlin Land'ı için de geçerlidir.

Madde 12

İşbu anlaşma önceki kapsayacak şekilde 1 Eylül 1961 de yürürlüğe girecek, bir yıl için akdedilecek ve geçerlik süresinin sona ermesinden en geç üç ay önce iki Hükümetten biri tarafından feshedilmediği takdirde kendiliğinden bir sene daha uzayacaktır.

Türkiye Büyükelçiliği, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin F. Almanya Cumhuriyeti Hükümeti'nin teklifleri ile mutabık olduğunu beyan ettiğini Dışişleri Bakanlığı'na bildirmekle şeref duyar. Buna nazaran Dışişleri Bakanlığının 30 Ekim 1961 tarihli ve 505-83-SZV/3-92,42 sayılı notası ile işbu cevabi nota (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile F. Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Türk işçilerinin Almanya'da işe yerleştirilmelerine dair bir Anlaşma) teşkil ederler.

Türkiye Büyükelçiliği, Dışişleri Bakanlığı'na bu fırsattan yararlanarak en üstün saygılarını teyit eder.

Bad Godesberg, 30 Ekim 1961

Türkiye Cumhuriyeti

Hükümeti Adına

Almanya Federal Cumhuriyeti

Hükümeti Adına

PROTOKOL

Alman ve Türk Hükümet temsilcileri, 19 Mayıs 1964 günü Bonn'da Federal Dışişleri Bakanlığı'nda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Türk işçilerinin Almanya'da işe yerleştirilmelerine dair akdolunan anlaşmanın tatbikatından doğan meseleleri görüşmek üzere toplanmışlardır.

Heyetlerin oturum tarzı aşağıda arz olunduğu üzeredir:

Alman Heyeti:

Prof. Dr. Meyer Linderberg, Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürlerinden, (Heyet Başkanı)
Dr. Schmiedt, Dışişleri Bakanlığı'nda Şube Müdürü
Dr. Dahnen, Federal Çalışma Bakanlığı'nda Müşavir
Bay Bröull, Federal Dahiliye Bakanlığı'nda Müşavir
Dr. Rosemöller, İktisat Bakanlığı'nda Müşavir
Dr. Zöllner, Federal Çalışma Kurumu Müdürlerinden

Türk Heyeti:

Bay Kemal Gökçedağ, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü
Bay Ekmel Onbulak, Türkiye Bonn Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri
Dr. Bekam Bilaloğlu, Türkiye Bonn Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi.

I. Her iki heyet, çeşitli müzakereler sonunda, nota görüşmesi suretiyle akdolunan 30 Ekim 1961 tarihli Anlaşmanın aynı şekilde aşağıda yazılı hususlarda uygulanmasını Hükümetlerine tavsiye etmeyi kararlaştırmışlardır.

A. 2 inci maddeye aşağıdaki paragraf ilave olunacaktır.

"Her iki Hükümetçe faydalı bulunduğu takdirde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Almanya'daki işçilerinin hak ve menfaatlerini korumakla vazifeli olmak üzere Almanya'ya memurlar gönderebilecektir. Yetkili Alman makamları Türk memurlarının vazifelerini gereği şekilde yerine getirmelerinde istenilen yakınlığı göstereceklerdir."

B. 8 inci maddenin 3 üncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilecektir.

"İşçilerin mutabık kalınan hareket mahallinden işyerine kadar olan seyahat ve iâşe masrafları Federal Çalışma Kurumu tarafından karşılanacaktır. Federal Çalışma Kurumu işverenlerden "vasati masrafı aşan nispette bir Komisyon" tahsil eyleme yönüne gidebilecektir."

C. 9 uncu maddenin (ikamet müsaadesi 2 seneden fazla bir süre için verilmeyecektir) şeklindeki kısmı çizilecektir.

D. 10 uncu maddeye aşağıdaki 10 a maddesi ilave olunacaktır:

1) Her iki Hükümet temsilcilerinden oluşacak bir Karma Komisyon teşkil olunacaktır. İşbu Komisyon taraflardan birinin arzusu üzerine değişik tokuş yoluyla Almanya'da ve Türkiye'de toplanacaktır.

2) Temsilciler uzmanlarla görüşebileceklerdir.

3) Karma Komisyon aşağıdaki hususlarla meşgul olacaktır:

a) Anlaşmanın uygulamasından ortaya çıkan meseleleri tetkik ve icabında anlaşmanın iptalini teklif etmek,

b) Türk işçilerinin Federal Almanya'da işe yerleştirilmeleri ve istihdamları ile ilgili meseleleri tetkik etmek.

II. Her iki heyet ayrıca Türk işçilerinin Federal Almanya'da ikamet ve istihdamları ile ilgili aşağıdaki hususları da müzakere etmişlerdir:

A) Türk heyeti Almanya'da işçi olarak çalışmakta bulunan eşlerini vize almaksızın ziyaret eden işçi eşlerine Almanya'da çalışabilmelerini temin maksadıyla ilgili makamlar tarafından gerekli ikamet müsaadesinin verilmeyişinin kabule şayan bir davranış olmadığı üzerinde durmuştur. Buna mukabil Alman Heyeti, Alman Pasaport ve Yabancılar Polisi Mevzuatının Almanya'ya vizesiz giren yabancılara, çalışma maksadına hizmet edecek ikamet müsaadesi verilmesine maalesef imkan vermediğini belirtmiştir. Alman Heyeti, ayrıca Türk Heyetine, Almanya'da çalışmakta bulunan vatandaşlarının, ileride iş tutmak üzere eşlerini Almanya'ya getirmek istemeleri halinde önceden ikamet müsaadesi temin etmeleri gerektiğini bildirmiş ve bu hususta ilgililerin Almanya'ya yönelik seyahate çıkmalarından evvel Türkiye'deki yetkili Alman Konsolosluklarına gereği için başvurabileceklerine işaretle bu hususta Alman Konsolosluklarına esasen talimat verildiğini ifade etmiştir.

B) Alman Heyeti, Federal Dışişleri Bakanlığının Türkiye'nin Bonn Büyükelçiliğine verdiği 10 Mart 1964 tarihli notasına temasta, Türkiye Cumhuriyeti Münih Başkonsolosluğunun esasen ikamet müsaadesi bulunan aile reislerinin münferit pasaportlarına ailenin diğer fertlerini de aktarmak suretiyle, bunların da kendisine verilmiş bulunan ikamet ve çalışma müsaadesinden istifade ettirilmesi yönüne gittiğini bildirmiştir.

Türk Heyeti keyfiyetten bilgi edindiğini ve Dışişleri Bakanlığı'nın bahse konu 10 Mart 1964 tarihli notasını kısa zamanda cevaplandıracağını bildirmiştir.

C) Türk Heyeti, bazı hallerde Türk işçilerinin Almanya'da işe başladıktan sonra, sıhhi vaziyetlerinin bu işte devamlı surette çalışmalarını imkan vermeyecek bir duruma girmesi halinde işverenlerle büyük ihtilafa düştüklerini ve bu yüzden zorluk çektiklerini beyan etmiştir. Bu nev'i işçiler her ne kadar işveren firma tarafından kendilerine yapılan masrafları ödemek suretiyle aralarındaki mukavelenin feshini talep etmekte iseler de bu teklif dikkate alınmayarak kendilerinin Türkiye'ye derhal dönmeleri zaruretiyle karşı karşıya bulundukları keyfiyetine Alman Heyetinin dikkati çekildi.

Duruma tatminkâr bir çözüm yolu bulunması maksadıyla keyfiyetin Federal Çalışma Kurumuna intikal ettirileceği teyit olundu.

D) Türk Heyetinin, bazı özel hallere mahsus olmak üzere, çocuk zamlarının doğrudan doğruya Türkiye'de tediyesi imkânlarının mevcut olup olmadığına dair sualine karşı Alman

Heyeti 1.7.1964 tarihinde yürürlüğe girecek olan 14 Nisan 1964 tarihli Federal Çocuk Zammı Kanununun 12 inci maddesinin 3 üncü fıkrası hükmü çerçevesinde hareket edilmesi lazım geldiği şeklinde cevap vermiştir. Federal Çocuk Zammı Kanununun 12 inci maddesinin 3 üncü fıkrası ile ilgili tatbikata ait teferruat Federal Çalışma Kurumu ile yetkili Türk makamları arasında yapılacak bir anlaşma ile tayin edilecektir.

E) Türk Heyeti, iş akdinin sona ermesiyle Türkiye'ye dönen işçilerin, kendilerinden müteakip mali senenin 30 Nisan'ına kadar fazla tahsil edilen gelir vergilerini kendilerine iadesi için müracaat etmekte müşkülata maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Türk Heyetine bu şekilde memleketine dönen işçilerin hareketlerinden evvel fazla kesilen vergilerin iadesi maksadına matuf olmak üzere gerekli taleplerini doldurmaları lüzumunun duyurulması tavsiye olunmuştur. Bununla beraber Alman Dışişleri Bakanlığı Türk Heyetinin arzusuna atfen, fazla kesilen vergilerin talepten doldurmaksızın otomatikman iade edilebilmelerini temin için Federal Maliye Bakanlığı nezdinde teşebbüste bulunmayı ve neticesinden Türkiye Bonn Büyükelçiliğine bilgi vermeyi kabul etmiştir.

F) Türk Heyeti, Almanya'da vefat eden müslüman Türklerin defnedilebilecekleri özel mezarlıklar veya genel mezarlıklarda hususi bazı yerlerin tahsisinin mümkün olup olmadığını sormuştur. Türk Heyetine, mevzuun yetkili Alman makamlarına intikal ettirilerek tetkik edileceği ve neticesinden Bonn Büyükelçiliğine malumat verileceği cevabı verilmiştir.

G) Alman Heyeti Türkiye'nin, Alman İrtibat Bürosunda vazifelileri giriş ve çalışma vizesinden muaf tutmasını rica etmiştir. Türk Heyeti Alman Heyetinin bu yoldaki arzusuna uygun bir hal tarzı bulunması için gayret sarf edileceğini beyan etmiştir.

H) Alman Heyeti, Alman İrtibat Bürosunun ihtiyacı olan bazı tüketim maddeleri ile, özellikle röntgen filmi ve cihazlarının gümrük resminden muaf tutulmasına dair arzularının henüz yerine getirilemediğine işaret etmiştir. Almanlar, Alman İrtibat Bürosu için bir röntgen cihazı gümrük vergi ve resimlerinden muaf olarak sadece İrtibat Bürosunda kullanılmak üzere ve cihazın kullanılmasının sona ermesini müteakip tekrar Türkiye dışına çıkarılmak kaydıyla, ithal etmek istemektedir. Bu hususu Ankara'daki Alman Büyükelçiliği garanti etmektedir.

Alman Heyeti, bir röntgen cihazının Alman İrtibat Bürosunda kullanılması halinde, Türk işçilerinin bundan büyük ölçüde istifade edeceklerini, bir diğer ifade ile masraftan tasarruf edeceklerini bildirmiştir.

Türk Heyeti, Alman Heyetinin bu arzusunun dikkate alınması için durumu Hükümetine intikal ettireceğini teyit etmiştir.

İ) Alman Heyeti Türkiye'nin Türk işçilerinin buradaki kazançlarının mümkün olduğu nispette büyük bir kısmının Türkiye'ye transferine imkânlar hazırlamasındaki menfaat ve emniyete temas etmiştir. Türk Heyeti bu tür transferleri teşvik edecek bir kanunun hazırlanmakta bulunduğunu beyan etmiştir.

J) Alman Heyeti, Türk makamlarının, Türkiye ile Almanya arasında mal mübadelesi ile ilgili 16.2.1962 tarihli Anlaşmaya atıfta bulunarak, Türkiye'ye dönen işçilerden şahsi eşyaları için de Menşe Şahadetnamesini talep ettiğini ve bu durumun Alman Ticaret Odalarının işlerini ağırlaştırdığını ifade etmiştir.

Türk Heyeti, böyle bir durumun kendilerince malum bulunmadığını beyanla bu hususla ilgili teferruatı bilahare bir nota ile bildirmeyi kabul etmiştir.

Bonn'da 20 Mayıs 1964 tarihinde tanzim olunmuştur.

Alman Heyeti Başkanı
(İmza)

Türk Heyeti Başkanı
(İmza)

